

Naturkart for Akerselva nedre del

Hilde Friis Solås

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

Bli med ut på tur langs Akerselva fra badebakken til Ankerbroen. Her kan du følge elven i rolige partier og fossefall på ferden ned mot havet. Hvilke trær vokser langs elvebreddene? Hvordan har fossene vært nyttige for folk i gamle dager?



Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
www.noa.no

Innhold

Biologisk mangfold	3
Naturkartene	3
Hva er et vegetasjonskart?	3
Post 1 Liten øy	4
Post 2 Planter langs turveien	6
Post 3 Svartor og svarttrost	8
Post 4 Fremmede arter (Merket på kartet er satt ved platanlønn)	9
Post 5 Moreller med omgivelser	10
Post 6 Vøyenfallene	11
Post 7 Videre langs Akerselva	12
Post 8 Hestekastanjer	14
Post 9 Bøk og nyper	17
Fugler i området	17
Vegetasjonskart	16
Treslag i området	18

Ordforklaring

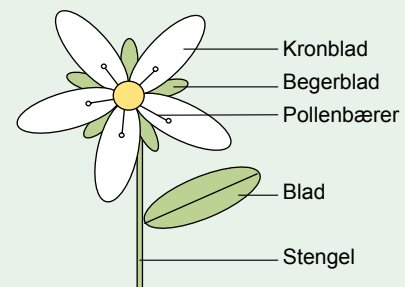
Jordstengel - underjordisk del av stengel (ikke rot).

Kjertel - et lite organ som skiller ut stoffer.

Kjertelhår - hår med klebrig, ofte kuleformet spiss.

Sambu - både hann- og hunn-blomster på samme plante.

Særbu - hann-blomster på noen planter. Hunn-blomster på andre.



Takk

Vi takker for støtte som har muligjort denne brosjyren økonomisk.

Kultur- og idrettsetaten
Bydel Sagene
Bydel Grunerløkka
Byrådsavdeling for miljø- og samferdsel
Botanisk forening og Naturarkivet har stilt bilder til disposisjon.



Redaksjon; Helen Svensson og Catrine Curle.
Bilder (hvis ikke annet er anvist) Hilde Friis Solås
Layout: David Keeping

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2009

Kilder

- Bang, P. & Dahlstrøm, P. (1972)** Dyrespor. NKS-forlaget. Oslo 1980.
Berg, G. A., (1980) Floraen i farger 1. H. Aschehoug & Co.
Direktoratet for naturforvaltning (undervisningssider): www.ungute.no
Fremstad (1997) Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12: 1-279.
Haugset, T., Alfreidsen, G. & Lie, M.H. (1996) Nøkkelbiotoper og artsmangfold i skog. Siste sjanse, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.
I. Hvoslef m. fl. (2004) Elvelangs turguide til elvene i Oslo. H. Aschehoug
Jonsson, B. & Semb-Johansson, A. (red.) (1990) Norges dyr. J.W. Cappelsens forlag a.s.
Kummen, T. & Larsson, J. Y. (1990) Vegetasjonskart for Oslo. Oslo kommune, etat for miljørettet helsevern.
Kålås, J.A., Viken, Å. & Bakken, T. (red.) (2006) Norsk rødliste 2006. Artsdatabanken.
Lid, J. & Lid, D.T. (2005) Norsk flora. 7. utgave ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget.
Lindbekk, B. (2000) Våre skogtrær. Omega forlag.
Mossberg, B., Stenberg L., Ericsson, S. (1995) Gyldendals store nordiske flora. Norsk utgave. Gyldendal Norsk forlag.
Naturarkivet: www.naturarkivet.no (20.03.09)
Norsk botanisk forenings plantefotoarkiv: www.nhm.uio.no/botanisk/nbf/plantefoto/index.htm Lest: (18.02.09)
Norsk zoologisk forening: www.zoologi.no Lest: (17.03.09)
Ryvarden, L. (red.) (1993) Norges planter. J.W. Cappelen Forlag
S. Senje (2005) Akerselva. Topografisk forlag, Oslo.
Professor Nils Chr. Stenseth, SABIMA-seminar 2005 om ny lov for biologisk mangfold: UiO: Hva er nødvendig av arealer for å sikre det biologiske mangfoldet?
Stordal, J. (1977) Soppene i farger. H. Aschehoug & Co.
Tinggaard, K.A. (1982) Fuglene i farger. H. Aschehoug & Co.

Biologisk mangfold

Vi vil vise deg noe av den store variasjonen som finnes selv på dette lille området. I Norge finnes det så mye som 60 000 ulike dyre- og plantearter. Allikevel er dette bare en liten del av alle artene som finnes i verden. På slutten av 2006 kom det en ny norsk rødliste. Dette er en liste over plante- og dyrearter som er sårbare eller står i fare for å bli utryddet. Den er lang - hele 3886 arter! Rødlista forteller oss at de største truslene mot disse artene er skogbruk og menneskers nedbygging. **Det forsvinner et lite stykke Norge hver dag!** Arter forsvinner ikke alltid med en gang selv om man ødelegger store deler av leveområdet. Men etter en tid kan artene likevel dø. **Det er farlig å være få.** Når det er få individer igjen av en art skal det bare en tilfeldighet til for at den dør ut. Det er også viktig at de områdene som er igjen er sammenhengende. Da kan dyr og planter av samme art holde kontakten med hverandre og formere seg. Men hva kan så du gjøre? Hvorfor forteller vi dette til deg? Fordi du betyr noe! Fordi hver og en av oss har et ansvar for hvordan det går med naturen vår. Vi ønsker å dele naturgleden med deg fordi: Det vi er glad i – det har vi lyst til å verne om!



Naturkartene

Så langt har Naturvernforbundet i Oslo og Akershus trykket opp naturkart i følgende områder: Årvollåsen (bydel Bjerke), Fra Stovnerbakken til Liastua (bydel Stovner), Lutvannsområdet (bydel Alna), Sognsvann – Båntjern (bydel Nordre Aker), Nordre Akers grønne lunger (bydel Nordre Aker), Lysakerelvas øvre del, (bydel Vestre Aker, Bærumkiommune), Ljanselvas øvre del (bydel Østensjø) og Svartdalen – Etterstad (bydel Gamle Oslo). I løpet av 2009 blir også naturkart for Bygdøy nordøst (bydel Frogner), et utsnitt i Maridalen, (bydel Nordre Aker), Akerselvas nedre del (Bydel Sagene, bydel Grunerløkka) og Nyland/Alnaparken (bydel Alna) ferdige.

Heftene inneholder informasjon som er bygd opp rundt et **vegetasjonskart** som finnes i bakpermen.

Hva er et vegetasjonskart?

Er ikke skog bare skog? Kan det være noe system på **hvor** ulike typer skog finnes? Alle ville planter lever i en konstant konkurranse med hverandre. De må konkurrere om vann og næringsstoffer til røttene sine og om å få lys til bladene sine. Den planten som er best tilpasset miljøet på voksestedet vil vinne denne kampen. Hvilke planter som vokser i et område bestemmes av **økologiske faktorer**. Økologiske faktorer er f. eks. vanntilgang, klima, snødekke, berggrunn, jordsmonn og næring, og ikke minst dyr og andre planter. De plantene som vokser et sted er de som utnytter og tåler de økologiske faktorene best på akkurat det stedet. I områder som har fått utvikle seg gjennom noen hundre år er det derfor langt fra tilfeldig hvilke planter som vokser hvor. Planter som har noenlunde samme krav til miljøet, og samtidig er tilpasset hverandres tilstedeværelse, vil vokse på samme sted. De danner det vi kaller et **plantesamfunn** eller en **vegetasjonstype**. Det er disse du kan finne igjen på **vegetasjonskartet**. Vegetasjonskartet kan fortelle deg hvor du finner blåbær for eksempel!

Vegetasjon varierer, men ikke alltid etter skarpe grenser. Det er derfor ikke sikkert du ser noe tydelig skille akkurat der streken går på kartet. Men tenker du på områdene samlet, vil du nok se at det er forskjell på dem.



ISBN: 978-82 90895-46-9

Giftig/ Spiselig

Noen av plantene vi finner underveis er spiselige og også veldig gode. Men vær oppmerksom! IKKE SPIS noe FØR du er HELT sikker på hva det er og at det er spiselig! Mange planter som er spiselige kan ligne på planter som er giftige.

Plukking

Det kommer andre etter deg! Ikke plukk plantene på postene!

Post 1 Liten øy

Her er vegetasjon urørt, med ulike planter. Når det er lite vann i elva kan du gå over til øya. Det lukter ikke godt der. Du må gå litt rundt på øya for å finne alle artene. Det er gråor like ved der en går over til øya.



Bringebær *Rubus idaeus* Trekoblete blad. Småblad tilspissede og hvite under. Kronblad opprette, små og smale, hvite. Selv om blomstene er uanselige, har de stor nektarproduksjon som gjør at både humler og bier tiltrekkes i stort antall. Frukten er en sammensatt steinfukt som først er grønn, og så rød, søt og saftig.



Skogsvinerot *Stachys sylvatica* 30–120 cm. Stengel mykt håret. Hjerterformete blader. Blomstene sitter i kranser. Nederst er kransene skilt. Øverst er de formet som et aks. Krone purpurrød med hvite merker på underleppen. Planten lukter sterkt og vondt. Den har derfor vært brukt i midler mot lopper, lus og møll. Blomstrer i juni–august.



Skvallerkål *Aegopodium podagraria*. 30–100 cm. Flerårig. Krypene jordstengel. Bladrik og ofte i tette bestander. Kronblad hvite og noen ganger rosa. Frukt lang eggforma med fine lyse ribber. Trolig innført.



Hvitveis *Anemone nemorosa* 10–30 cm. Krypene jordstengel. Tre langskaftete stengelblad, dypt treflikete eller tredelte. Blomsten hvit, men kan være rødfiolett eller blålig. Pollenknapper gule. Blomstrer april–juni.

Post 2

Planter langs turveien



Hvorfor vokser det så få trær her? Kan ikke trær vokse alle steder? Her er det park, og det er mennesker som har bestemt hva som skal vokse. De har laget gressplen og slår den jevnlig. Det vokser ikke bare gress her heller – LITT mangfold blir det plass til allikevel.



Asal *Sorbus sp.* Trær med skruetiltte finnete, lappete eller sagtannete blad. Blomster 5-tallige. Kronblad flate, mye lenger enn begeret. Frukt 1–3 cm., bærlikt eple.



Hundekjeks *Antriscus sylvestris* 50–150 cm. Flerårig. Stengelen er furet og har stive hår. Kronblad hvite. 6–7 mm. lange, blankt brunsvarte frukter. Blomstrer i juni–juli.



Løvetann *Taraxacum* Flerårig. Grov stengel. Blader i rosett. Blomstene står i kurver på bladløse, hule stengler. Plantene er fulle av hvit, besk saft. Kroner gule. Noen blomstrer så tidlig som i mai. Andre så sent som i august. Løvetann finner du også på post 8.



Ugrasklokke *Campanula rapunculoides* 20–80 cm. Flerårig. Lange jordstengler med tykke knoller. Nikkende blomster, oftest til en side. Fiolett krone, ca. 2,5 cm lang. Blomstrer i juni–september. Kommer fra Europa og Vest-Asia.



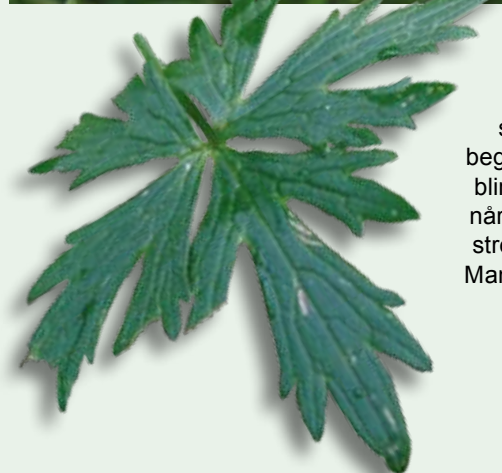
Høymol *Rumex longifolius*. 50–150 cm. Blad brett lansettformet til tungeformet med tverr, rund eller noe kileformet grunn litt bølgete kant. Fruktskaft med et ledd nedenfor midten. Fruktdekkblad hjerteformet. Ugress på dyrket mark. Vanlig i hele landet.



Ullborre *Arctium tomentosum* Ser du det ullaktige spindelet på borrene? Det har gitt den navnet sitt. Bladstilkene til borrer har blitt brukt til suppe eller kokt som grønnsak i Sverige. Den smaker nesten som asparges! Vokser gjerne i veikanter og på brakkmark (jorder som ikke skjøttes lenger). Blomstrer i juli–august.



Stornesle *Urtica dioica* 50–100 cm. Blad motsatte og tannete, dobbelt så lange som bladstilkene. Med eller nærmest uten brennhår. Blomsterknippet er lengre enn bladstilkene. Særbu. Blomstrer i juli–august. Vokser på næringsrik jord. Unge skudd kan kokes og gir nydelig suppe.



Engsoleie
Ranunulus acris
5–75 cm. Fint strihåret med tiltrykt beger. Omskiftelig. Det blir mye mer av denne når en eng slås. Blomstrer i juni–september. Mange kaller denne for smørblomst.

Post 3 Svartor og svarttrost



Død ved: Skogen her langs Akerselva har fått stå forholdsvis urørt i ganske lang tid. Døde trær har fått bli liggende. Når skogen får stå i fred i lang tid får vi flere ulike voksesteder og dermed flere arter av sopp, planter og dyr enn om skogen hugges jevnlig. Døde stammedeler og greiner er et eldorado for et stort antall truete sopp, moser, lav og insekter. Artene bruker den døde veden til å spise (næring). Det kan også være et sted å bo eller jakte. Men er insekter og sopp så viktig? Ja, for det er så mye i naturen som henger sammen! Når det er mange forskjellige sopp og insekter, vil det også bli mange fugler i et område. Og hvem syns ikke det er vakkert med variert fuglesang om våren? Soppene er også viktige for å bryte ned døde dyr og planter. Enda bedre for resten av naturen er det når døde trær får bli liggende helt urørt. Det ville gitt arter av sopp og lav større flater å boltre seg på!

Kanskje finner du kjempebjørnekjeks her som er en fremmed art. Planten er beskrevet på neste post. Husker du skvallerkål fra post 1? Den finner du også her.

Kratthumbleblom *Geum urbanum* 30–70 cm. Stengel med sprikende greiner og myke, hvite hår. Stengelblad trekoblede med store øreblad. Kronblad gule. Kronen ca. 1 cm bred. Blomstrer juni–september. Deler av rota har blitt brukt som erstatning for kryddernellik.



Svarttrost *Turdus merula* 26–28 cm lang. Fargen er typisk. Lang hale. Ruger over det meste av landet opp til grensen av Finnmark. Den spiser insekter, mark, snegler og bær. Trekkfugl som kommer i mars–april og drar i september–november. Det hender allikevel at noen overvintrer. Foto: Bård Bredesen.



Post 4 Fremmede arter

(Merket på kartet er satt ved platanlønnen)



Svartor *Alnus glutinosa*. Opptil 26 meter. Blad dobbelt sagtannet, oval butt med mørkegrønn glatt overside. Sambu. Blomstrer i mars–april. Frukten ligner kongler er små og brune. De er modne i september–oktober, og henger på trærne utover vinteren etter frøfall. Bildet av kongler: Norman Hagen



Platanlønn *Acer pseudoplatanus*. Bladene har nokså butte fliker og tenner sammenlignet med spisslønn. Innført som prydtre. Stor evne til å spre seg ut i naturen. Kommer opprinnelig fra Mellom- og Sør-Europa. På denne posten sprer platanlønnen seg innover fra parken til den lille skogen ved elva.



Russekål *Bunias orientalis* 60–120 cm. Toårig, sjelden flerårig. Grov rot og grov, greinet stengel. Hver blomst har fire gule kronblad. Planten kom til Skandinavia som følge av svensk kornhandel med russerne på 1700-tallet. Første funn i Norge var rett før 1814. Fra da ble den stadig mer vanlig. På slutten av 1800-tallet var den ganske vanlig i Oslo området og fantes stedvis i påfallende store mengder.

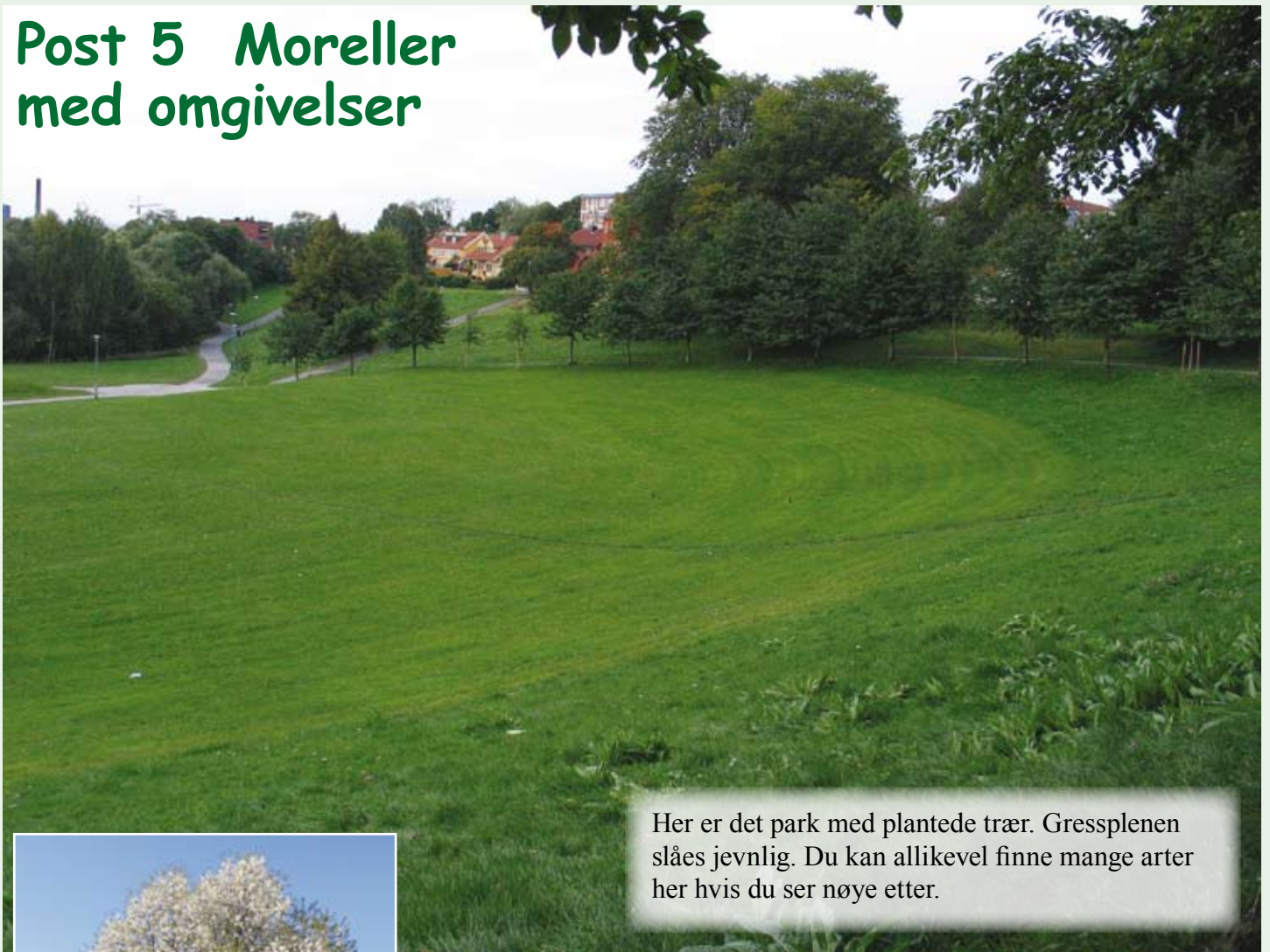
Kjempebjørnekjeks *Heracleum mantegazzianum* 2–4 m høy. Stengel inntil 10 cm tykk. Bladene meterlange, en-flere ganger finnet eller koblet. De har spisse fliker. Skjermen er litt hvelvet, 30–50 cm bred. Kronbladene er snøhvite og 8–10 cm lange. Frukten er 9–14 mm lang. Planten ble innført som prydd plante, men er i ferd med å spre seg ut i naturen i stort omfang! De store bladene skygger for solen og det er derfor få arter som kan vokse der kjempebjørnekjeks vokser. Det vekker bekymring at vi ikke vet hvor stor invasjonen av denne arten vil bli. Plantesaften til kjempebjørnekjeks er giftig, og sprut av plantesaft kan gi skader på synet. Dessuten inneholder plantesaften en gift som gjør huden ekstremt følsom for lys. Ved søl på huden kan vanlig solstråling derfor gi brannskader.



Løkurt *Alliaria petiolata* 20–100 cm. Har brede, tynne, hjerteformede blader. Løkurt tilhører korsblomstfamilien. Alle planter i denne familien har fire kronblad. Hos løkurt er kronbladene hvite og 4–6 mm lange. Lukter løk. Blomstrer i mai–juni. Foto: Norman Hagen.

Friluftsetaten bekjemper denne planten. Finnes den der enda? Har du sett planten andre steder? Meld fra til Friluftsetaten: <http://www.friluftsetaten.oslo.kommune.no>

Post 5 Moreller med omgivelser



Her er det park med plantede trær. Gressplenen slåes jevnlig. Du kan allikevel finne mange arter her hvis du ser nøye etter.



Morell *Prunus avium* Blad spisse, sagtannete eller dobbelt sagtannete, dunhårete under. Store purpurfargete kjertler øverst på bladskafet. Blomstrer etter løvsprett. Kronblad hvite. Frukt kan bli rødbrun og smake søtt. Liker du moreller? Hører trolig naturlig hjemme i sør-norske skoger. Men den er også plantet og har spredd seg ut i naturen.




Bjørk *Betula sp.* Stort tre, 7–20 m. Hvite stammer med svarte felter. Bladstilk halvparten så lang som bladplate. Rakler som sprer pollen før løvsprett. Kan brukes til garnfarging. Garnet får da en klar gul farge.



Lind *Tilia cordata* Stort tre på opp til 20–30 m. Myke, hjerteformede blader. Disse er blågrønne på undersiden. Blomsterstand med 4–15 blomster. Lind er et edelløvtré og i Norge vokser det fra sørlige Østlandet og i et belte langs kysten nord til Møre og Romsdal. Det finnes dessuten lenger nordover langs kysten. I tillegg finnes lind i Europa og Vest-Asia. Lind er løs i veden og lett å arbeide med. Derfor er det mye benyttet til treskjæring. Olje av lindeblomster blir brukt i parfymeindustrien.

Post 6 Vøyenfallene

Vøyenfallene er naturlige fall. Her lå en gang kjerneområdet for industrien langs Akerselva. Bygningene som en gang i tiden ble brukt til tekstilindustrien finnes her fortsatt. Det finnes ikke mange spor etter alle sagbrukene som har gitt bydelen sitt navn. De fleste sagbrukene samlet seg her ved Vøyenfallene.



Smørbukk *Hylotelephium maximum*
20–50 cm. Opprett. Snau urt meg grove, klubbeformete røtter. Blad eggerunde, tannete, grønne-blågrønne, oftes motsette eller i krans. Blomster med fremkronblad, gulhvite – gulgrønne, sjelden rødlige. Blomstrer i juli–september.

Post 7 Videre langs Akerselva

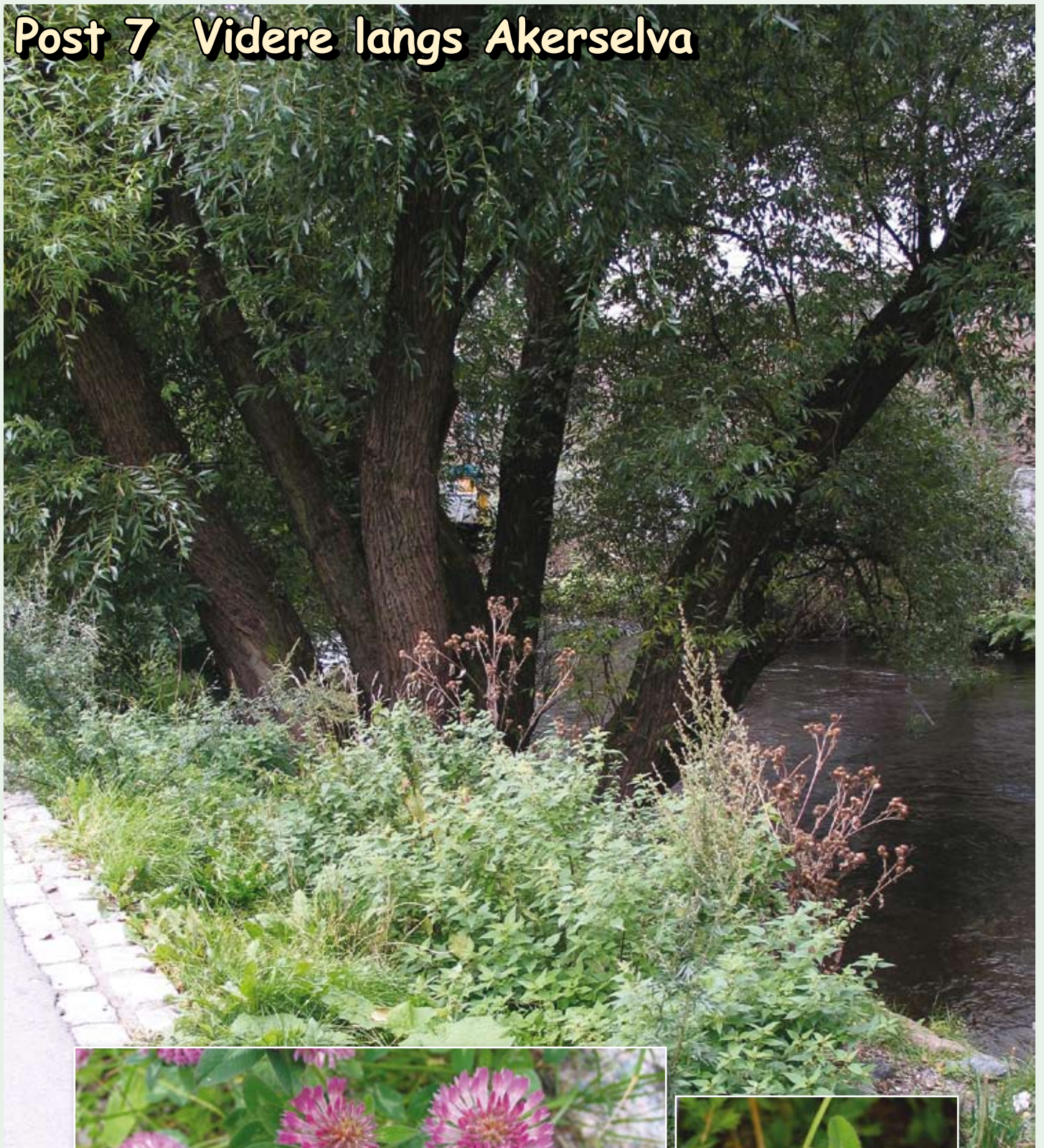


Foto: Solveig Vuolab

Rødkløver *Trifolium pratense* 15–50 cm. Flerårig. Vokser i små tuer. Småblad eggformete eller avlange, oftest med lys midtflekk. Krone rød. Blomstrer i juni–september. Kløver kan skaffe seg nitrogenet den trenger for å vokse rett fra lufta.



Blåkoll *Prunella vulgaris* 5–25 cm. Stengel oppreist. Blad avlange, på skaft. Krone ca. 15 mm, blåfiolett. Blomstrer i juli–august. Har vært brukt til å hele sår.



Tiriltunge *Lotus corniculatus* 10–20 cm. Gule - rødorange blomster. Vokser ofte på mager jord. Blomstrer i juni–juli.



Gjerdevikke *Vicia sepium* 30–50 cm. Blad med 6–7 par småblad. Bladet ender i en lang tynn tråd som er typisk for vikker. 3–4 kortstilkete, blåfiolette blomster i bladhjørnene (den korte stilken).



Hestehov *Tussilago farfara* 5–20 cm. Vanlig på leiret, fuktig jord. Bladene kommer seinere enn blomstene og er 10–30 cm brede. Disse har et tett, filtaktig lag av hår under. Blomstrer i mars–mai.

100 m lenger nede - på motsatt side av turveien (den mot elva):



Burot *Artemisia vulgaris* – 50–200 cm. Flerårig. Stengelen håret og blad hvitfiltete under. Kurvene 3 med mer brede. Sterk lukt. Blomstrer i juli–september. Planten produserer store mengder pollen – til fortvilelse for allergikere som kan være mye plaget. Burot har blitt brukt som medisinplante i forbindelse med fødsler.

Husker du høymol, løkurt og brennesle fra post 2 og 3? Du finner dem også her.

Post 8 Hestekastanjer



Hestekastanje *Aesculus hippocastanum* Opp til 25 m. Blad på lange skaft. Hvert blad har 7 rundtannede småblad. Blomster hvite med gule flekker på kronbladene. Når blomsten har hatt insektsbesøk blir flekkene røde. På denne måten ledes insektene til de blomstene som ikke allerede har hatt besøk. (Insekter ser gult lettere enn rødt.) Kommer opprinnelig fra Balkan. I Norge er den dyrket og i blant forvillet. Blomstrer i mai. Frukten er en kapsel med 1–2 frø. De store, runde, glatte frøene er rike på stivelse og kan males til mel. Under 2. verdenskrig ble det blandet i brødmelet. Hvis du leter grundig i mai–juni finner du kanskje hestekastanjetreet som har røde blomster?



Parkslirekne *Fallopia japonica* 1–2 m. Blad brede og ca. 10 cm lange eller større. Blomster hvite på tynne greiner. Innført (prydplante). Nå sprer den seg sterkt i strand- og skogkanter, dessuten langs veier. Den setter hos oss ikke modne frukter, men spres svært lett ved deler av røtter eller deler av stengelen. Disse kan spire på nytt! Blomstrer i september–oktober.

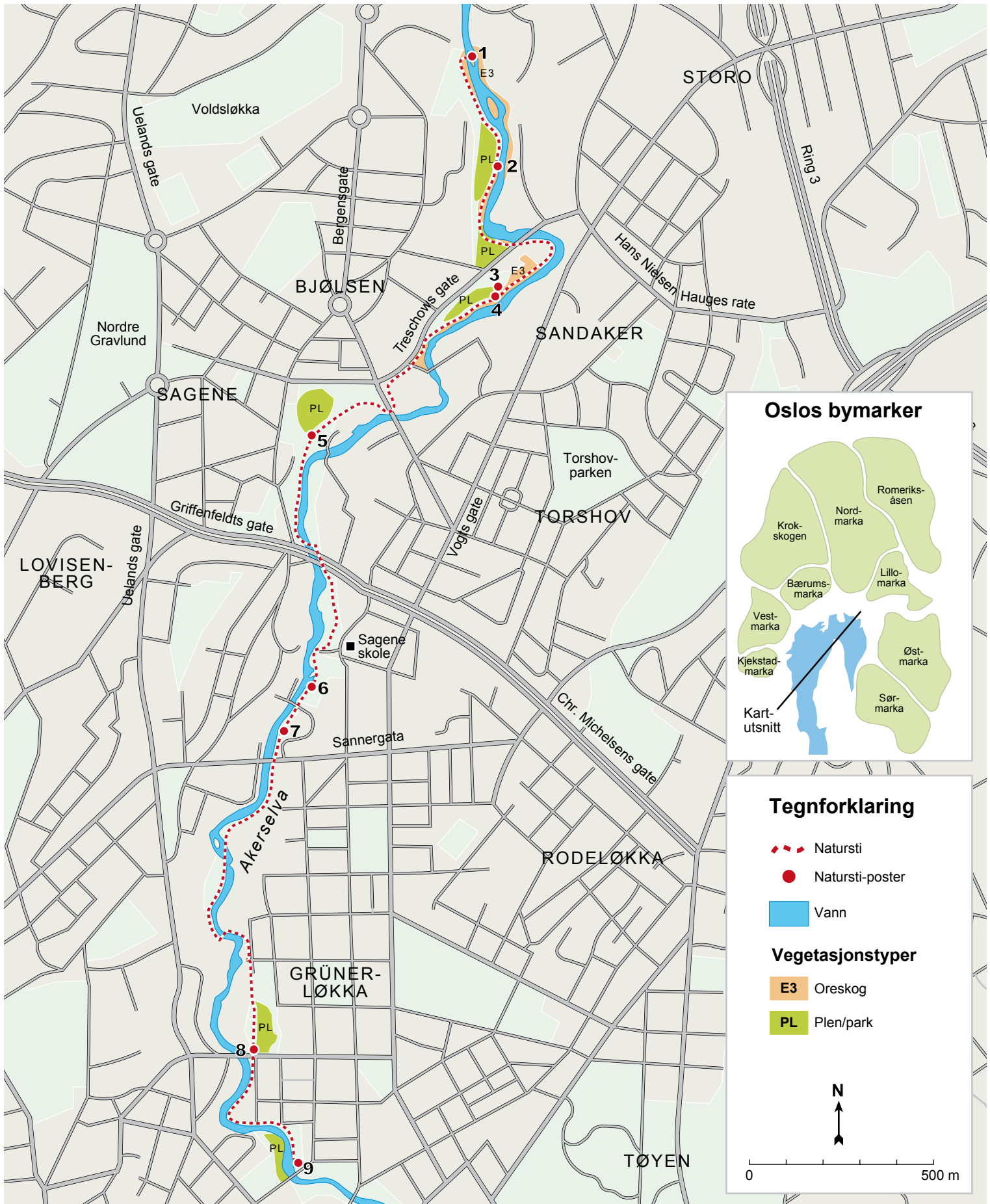


Hvitkløver *Trifolium repens* 10–40 cm. Flerårig. Krypene. Tre og tre småblader i hvert blad. Blomster hvite eller rødlige. Denne planten klarer seg absolutt best når det beites. Blomstrer i juni–september.

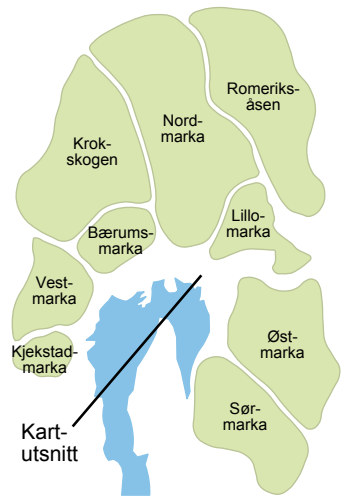


Groblad *Plantago major* 5–30 cm. Flerårig. Blad snaue eller småhårete. De er eggformete til elliptiske, har lange skaft og er tiltrykt til rosetter. Stengelen er oftest kortere enn bladet og omtrent like langt som det smale akset. Arten er kulturspredd og vokser svært mange steder i verden. Kalles for "hvite manns fotspor".

Husker du engsoleie fra post 2?
Du finner den også her.



Oslos bymarker



Tegnforklaring

- Natursti
- Natursti-poster
- Vann

Vegetasjonstyper

- E3 Oreskog
- PL Plen/park



0 500 m

Post 9 Bøk og nyper



Bøk *Fagus sylvatica* Stort tre som blomstrer i mai. Bladene er blankt grønne med hel eller buktende kant. Som små er de silkelodne. Når de har foldet seg helt ut, har de bare hår i kanten. To trekantete nøtter sitter sammen i en hams. Hamsen er flikete og piggete.

Når bøketrær står sammen blir det ofte ganske skyggefullt på bakken. Strøet (blader o.l. som faller ned) fra bøk er dessuten ganske surt. Derfor vokser det lite på bakken under trærne. Bøk blir brukt til møbler. Trevirke fra bøk fliser seg ikke opp. Derfor blir det mye brukt til ispinner, linjal, leker og trådsneller.

Fugler i området



Hettemåke *Larus ridibundus* 86–99 cm lang. Hekker vanlig i kolonier i innsjøer med vide takrørskoger eller i sumpmarker, dessuten på små øyer både i innlandet og langs kysten. I Norge er den trekkfugl som kommer tilbake i mars. Provierer (samlar mat) i flokk på nypløydde åkrer og i byer. Lite sky. Foto: Bård Bredesen



Stokkand *Anas platyrhynchos* 57 cm lang. Vanlig ved vann fra kysten til fjellet over det meste av landet. En del trekker til De britiske øyer og kontinentet, mange overvintrer langs kysten. Stokkender dykker vanligvis ikke etter maten. I stedet siler de mat ut fra vannet mens de svømmer omkring med rompa i været.....

Treslag i området

Treslagene i området vokser naturlig i Norge bortsett fra platanlønn. Vil du lære mer om treslag i Norge og hvor de opprinnelig kommer fra? Se Naturkart for St. Hanshau- gen. Se www.noa.no.



Alm *Ulmus glabra*. Blad sagtannet, sterkt røe av korte stive hår på oversiden. Bladstilk mindre enn 3 mm lang. Knoppene er spisse og har rustfarget hår. Blomstrer før løvsprett. Vindbestøvet og vindspredd.



Gråor *Alnus incana* Tre eller stor busk med lysegrå bark, Vinterknopper butte, hårete. Unge kvister korthåret. Blad matte, sagtannete. Spisse eller avrundet. Små frukter som ligner på kongler. Sambu



Morell *Prunus avium* Blad spisse, sagtannete, dunhårete under. Store purpurfagete kjertler øverst på bladskafet. Blomstrer etter løvsprett. Blomstrer hvite.

Ask *Fraxinus excelsior* Stort tre, opp til 15–20 m. Rak stamme og grågrønn bark. Blad ulikefinna med 3–6 par finner. Blomster små og svartfiolette i tette klaser før løvsprett. Flat nøtt med vingekant. Hvordan tror du den sprer seg?



Rogn *Sorbus aucuparia* 3–10 m. Tre eller stor busk. Blad med 6–8 finner. Endefinnen ikke større enn de andre. Hvite blomster. Røde bær som kan brukes til å lage rognebærgele eller rognebærgrøt. Blomstrer i mai–juni.



Bjørk *Betula sp.* Stort tre, 7–20 m. Hvite stammer med svarte felter. Bladstilk halvparten så lang som bladplate. Rakler som sprer pollen før løvsprett. Kan brukes til garnfarging. Garnet får da en klar gul farge.



Selje *Salix caprea* Små til store trær, 3–8 m. Blad 5–10 lange, elliptiske til omvendt eggformete. Bladene har tenner eller ujevn kant. Du kan lage seljeflyte av greinene når sevjen stiger opp i treet om våren!



Svartor *Alnus glutinosa*. Treets blader er ikke spisse i tuppen som gråor, men er butte eller med et innsnitt i bladspissen.



Hegg *Prunus padus* Stor busk eller tre. Mørk, bitter bark. Blad bredt lansettforma eller avlange, fint kvasstannete, dunhårete under. Hvite blomster i lang klase. (Foto: Norman Hagen)



Platanlønn *Acer pseudoplatanus*. Bladene har nokså butte fliker og tenner sammenlignet med spisslønn. Innført som prydtre. Stor evne til å spre seg ut i naturen. Kommer opprinnelig fra Mellom- og Sør-Europa.



Pil, *Salix spp.* Opp til 25 meter. Blad spredtspilte, lansettformede, ofte smale og tilspissede, opp til 25 cm lange, både silkehårete og glatte. Frukten er kapsler med mange små frø, hårete eller glatte. Blomst opprett stilket, inntil 6 cm lang rakle, slank, sylindrisk. Blomstrer omtrent samtidig med lausprett, mars til mai. Særbu.



Sommereik *Quercus robur*. Tre 5–15 m høyt. Bladplaten har rett eller hjerteformet grunn. Bladstilkene er kort. Eikenøtter ble tidligere brukt til å mate høns og griser. Store mengder eik gikk med til skipsbygging.



Bøk *Fagus sylvatica* Sambu tre med grå bark og blanke blader som er hårete langs randen.



Lind *Tilia cordata*. Stort tre opp til 20–30 m. Myke, hjerteformede blader. Blomsterstand med 4–15 blomster. Lind er løs i veden og lett å arbeide med. Derfor brukes den mye til treskjæring.



Spisslønn *Acer platanoides* Stort tre, opp til 10–20 m. Blad håndfliket. Frukten er fin å sette på nesene!